

Pla Docent - Grau en Humanitats

- **Nom de l'assignatura:** Art Antic i Medieval

- **Curs acadèmic:** 2011-2012

- **Curs (1r, 2n...):** 1r

- **Trimestre:** 3r

- **Titulació / Estudis:** Grau en Humanitats - UPF

- **Codi assignatura:** 20012

- **Nombre de crèdits ECTS:** 6

- **Hores dedicació estudiant (ECTSx25):** 150

- **Llengua o llengües de docència:** Català

- **Professorat:** Francesc-Xavier Mingorance Ricart i Josep M. Palau i Baduell

1. Presentació de l'assignatura

Aquesta assignatura consisteix en presentar les principals manifestacions artístiques del món occidental des de l'època dels grans imperis del Pròxim Orient fins a la fi de l'edat mitjana.

Es pretén assolir una visió panoràmica dels grans períodes artístics sense deixar de banda el context històric i cultural en que esdevingueren i les influències que tingueren en èpoques posteriors.

La preparació que es pressuposa és la que correspon al final del Batxillerat: saber relacionar a grans trets les característiques formals dels diferents estils artístics antics i medievals amb el moment històric i el context cultural que els va originar.

Aquests coneixements referencials bàsics es veuen enriquits pels continguts i els procediments metodològics adquirits al llarg del primer i segon trimestre a les assignatures del Pla d'Estudis d'Humanitats: Prehistòria, Cultura Clàssica i Tradició Occidental i Fonaments de la Història i la Teoria de l'Art, així com també amb les assignatures que s'imparteixen en el tercer trimestre: Història Antiga i Pensament Antic i Medieval. Amb aquestes assignatures es relaciona per diferents motius (compartir una mateixa època d'estudi, competències generals i principis metodològics). Tot i això no es considera aquestes assignatures com a prerequisits indispensables per a assolir els objectius plantejats, sinó com a complementàries.

2. Competències a assolir

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals 1. Capacitat d'anàlisi i de síntesi. 2. Capacitat d'organització i planificació. 3. Comunicació oral i escrita en la llengua pròpia. 4. Coneixement d'una llengua estrangera. 5. Cerca documental i fonts de referència. 6. Interrelació del coneixement del concret amb els coneixements teòrics. 7. Comprensió de la interrelació entre literatura, història, art i pensament.	1. Saber situar els corrents artístics dins el context social i cultural on s'han originat. 2. Establir relacions apropiades entre la cultura escrita i la cultura visual de les diferents èpoques estudiades. 3. Adquirir criteris objectius per a la interpretació i l'avaluació de les obres d'art, en general, i de les de l'art antic i medieval en particular.
Interpersonals 8. Reconeixement de la diversitat i la multiculturalitat. 9. Raonament crític.	4. Reconèixer els atributs iconogràfics de les representacions més habituals en l'art antic i medieval. 5. Reconèixer els condicionants tècnics i conceptuals que determinen l'adopció de determinades formes artístiques en detriment d'altres.
Sistèmiques 10. Coneixement d'altres cultures i costums. 11. Capacitat per treballar amb rigor i esforç. 12. Capacitat de formació continuada. 13. Capacitat per mantenir desperta la curiositat.	6. Identificar la pervivència de determinades formes i trets estilístics i saber vincular-ho a processos de codificació, transmissió i vulgarització. 7. Adquirir els hàbits visuals necessaris per a l'estudi d'obres d'art de diferents èpoques.

3- Continguts

Bloc de contingut 1: Món Antic

- **Tema 1:** Art del Pròxim Orient.
- **Tema 2:** Art Egipci.

Bloc de contingut 2: Món Clàssic

- **Tema 3:** 3.1. Art de l'Egeu. 3.2. Art Grec i Hel·lenístic
- **Tema 4:** 4.1. Art iber. 4.2. Art Etrusc i Romà

Bloc de contingut 3: Les primeres manifestacions de l'art medieval

- **Tema 5:** Art dels primers cristians
- **Tema 6:** Art bizantí
- **Tema 7:** Art Islàmic

Bloc de contingut 4: Època Medieval

- **Tema 8:** Art Preromànic
- **Tema 9:** Art Romànic
- **Tema 10:** Art Gòtic

4- Avaluació

Avaluació continuada

A partir de l'assistència a les classes plenàries i als seminaris, dels treballs durant el curs i de l'examen final s'avaluarà a l'alumne. Les classes plenàries tindran caràcter magistral, mentre que els seminaris cercaran la participació dels alumnes.

La participació en les classes (plenàries i seminaris) comptarà un 10% de la nota.

Durant el trimestre els alumnes hauran de realitzar 2 treballs, els quals conformaran un 20% de la nota cadascun. Els treballs es realitzaran per parelles i s'entregaran en la data indicada pel professor.

Finalment es realitzarà un examen en què s'hauran de demostrar els coneixements adquirits durant el curs a través de l'exposició d'un tema i del comentari d'una o diverses diapositives.

El sistema d'avaluació consistirà en:

- Participació (10%)
- Treball en parelles sobre una obra (20%)
- Treball en parelles sobre iconografia (20%)
- Examen final (50% de la nota)

Per superar l'assignatura cal aprovar l'examen final.

Condicions per al setembre

Aquells alumnes que hagin suspès l'examen final de juny, havent aprovat la resta de treballs, només hauran de realitzar l'examen final de setembre.

Aquells alumnes que hagin superat l'examen final de juny, però no aprovin l'assignatura, hauran de realitzar un treball.

Aquells alumnes que no s'hi hagin presentat (és a dir, no hagin fet els treballs ni l'examen) o hagin anul·lat la convocatòria de juny, hauran de presentar un treball i hauran de realitzar l'examen.

5- Bibliografia i recursos didàctics

• Bibliografia recomanada

RAMÍREZ, Juan Antonio [dir]. *Historia del Arte*. Vol. 1: *El mundo antiguo*. Madrid: Alianza, 1996.
RAMÍREZ, Juan Antonio [dir]. *Historia del Arte*. Vol. 2: *La edad media*. Madrid: Alianza, 1996.
FRANKFORT, Henri. *Arte y arquitectura del Oriente antiguo*. Madrid: Cátedra, 1982.
MANNICHE, Lise. *El arte egipcio*. Madrid: Alianza Forma, 1997.
KRAUTHEIMER, Richard. *Arquitectura paleocristiana y bizantina*. Madrid: Cátedra, 1993.
CONANT, Kenneth John. *Arquitectura carolíngia y románica, 800-1200*. Madrid: Cátedra, 2001.

• Bibliografia complementària

Els títols marcats amb un asterisc (*) es poden trobar a la biblioteca de la UPF.

Tema 1

*BITTEL, Kurt. *Los Hititas*. Madrid: Aguilar, 1976. [Universo de las Formas]
*BLANCO FREIJEIRO, Antonio. *Arte antiguo de Asia anterior*. Sevilla: Publicaciones de la Universidad de Sevilla, 1972.
BLANCO FREIJEIRO, Antonio. *Arte del Próximo Oriente*. Madrid: Anaya, 1992.
*GIEDEON, Sigfried. *El presente eterno: los comienzos de la arquitectura*. Madrid: Alianza Forma, 1997.
*PARROT, André. *Asur*. Madrid: Aguilar, 1961. [Universo de las Formas]
*PARROT, André. *Sumer*. Madrid: Aguilar, 1981. [Universo de las Formas]
*PARROT, André. *Los fenicios*. Madrid: Aguilar, 1975 [Universo de las Formas]

Tema 2

*ALDRED, Cyril. *Arte egipcio*. Barcelona: Destino, 1993.
*GIEDEON, Sigfried. *El presente eterno: los comienzos de la arquitectura*. Madrid: Alianza Forma, 1997.
SMITH, Walter Stevenson. *Arte y arquitectura del antiguo Egipto*. Madrid: Cátedra, 2000.
WILKINSON, Richard H. *Magia y símbolo en el arte egipcio*. Madrid: Alianza Forma, 2003.

Tema 3

Tema 3.1

*CHADWICK, John. *El mundo micénico*. Madrid: Alianza, 1977.
*HIGGINS, Reynold. *Minoan and Mycenaean art*. London: Thames&Hudson, 1981.
PREZIOSI, Donald. *Aegean art and architecture*. Oxford: Oxford University Press, 1999.
ZERVOS, Christian. *L'art de la Crète: néolithique et minoenne*. París: Cahiers d'art, 1956.

Tema 3.2

*BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio. *El arte de la antigüedad clásica*. 2 vols. Madrid: Akal, 1998.
BLANCO FREIJEIRO, Antonio. *Arte griego*. Madrid: CSIC, 1990.
*BOARDMAN, John. *El arte griego*. Barcelona: Destino, 1991.
*BOARDMAN, John. *Escultura griega: el período clásico*. Barcelona: Destino, 1999.
*CARPENTER, Thomas H. *Arte y mito en la Grecia antigua*. Barcelona: Destino, 2000.
*ELVIRA, Miguel Ángel. *Arte clásico*. Madrid: Historia 16, 1996.
MARTIN, Roland. *Arquitectura griega*. Madrid: Aguilar, 1989.
*ONIAN, John. *Arte y pensamiento en la época helenística*. Madrid: Alianza Forma, 1996.
*POLLIT, J. J. *Arte y experiencia en la Grecia clásica*. Bilbao: Xarait, 1984.
*POLLIT, J. J. *El arte helenístico*. Madrid: Nera, 1998.
*RICHTER, Gisela M. A. *El arte griego: una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia*. Barcelona: Destino, 1990.
*ROBERTSON, Martin. *El arte griego: introducción a su historia*. Madrid: Alianza, 1991.
*ROBERTSON, Martin. *La peinture grecque*. Ginebra: Albert Skira, 1959.

Tema 4

Tema 4.1

- *BLANCO FREIJEIRO, Antonio. *Arte ibérico en España*. Madrid: Espasa-Calpe, 1980.
- CAMÓN AZNAR, José. *Las artes y los pueblos de la España primitiva*. Madrid: Espasa-Calpe, 1954.
- GAYA NUÑO, Juan Antonio. *Escultura ibérica*. Madrid: Aguilar, 1964.
- *TARRADELL, Miquel. *Arte ibérico*. Barcelona: Polígrafa, 1968.

Tema 4.2

- *BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio. *Los etruscos y la Italia anterior a Roma*. Madrid: Aguilar, 1974.
- *GARCÍA BELLIDO, Antonio. *Arte Romano*. Madrid: CSIC, 1990.
- SPIVEY, Nigel Jonathan. *Etruscan art*. London: Thames&Hudson, 1997.
- *WALKER, Susan. *Arte Romano*. Madrid: Akal, 1999.
- *WHEELER, Robert E. Mortimer. *El arte y la arquitectura de Roma*. Barcelona: Destino, 1995.
- *ZANKER, Paul. *Augusto y el poder de las imágenes*. Madrid: Alianza Forma, 1992.
- DD. AA. *Pittura romana. Dall'Elenismo al Tardoantico*. Milà: Federico Motta, 2002.

Tema 5

- BECKWITH, John. *Arte paleocristiano y bizantino*. Madrid: Cátedra, 2007.
- *GRABAR, André. *El primer arte cristiano: 200-395*. Madrid: Aguilar, 1967 [Universo de las Formas]
- *SCHAPIRO, Meyer. *Estudios sobre el arte de la antigüedad tardía, el cristianismo y la edad media*. Madrid: Alianza Forma, 1987.

Tema 6

- BECKWITH, John. *Arte paleocristiano y bizantino*. Madrid: Cátedra, 2007.
- GRABAR, André. *La edad de oro de Justiniano*. Madrid: Aguilar, 1966.
- *GRABAR, André. *La peinture byzantine*. Ginebra: Albert Skira, 1953.
- *RICE, David Talbot. *El arte de la época bizantina*. Barcelona: Destino, 2000.
- *VELMANS, Tania. *Bizancio. El esplendor del arte monumental*. Barcelona: Lunwerg, 1999.

Tema 7

- *ETTINGHAUSEN, Richard; GRABAR, Oleg. *Arte y arquitectura del islam: 650-1250*. Madrid: Cátedra, 1996.
- *GRABAR, Oleg. *La Alhambra*. Madrid: Alianza Forma, 2006.
- *GRABAR, Oleg. *La formación del arte islámico*. Madrid: Cátedra, 1979.
- *MICHELL, George. *La arquitectura del mundo islámico*. Madrid: Alianza Forma, 1988.
- RICE, David Talbot. *Arte islámico*. Barcelona: Destino, 2000.

Tema 8

- *BECKWITH, John. *El arte de la alta edad media: carolingio, otónico, románico*. Barcelona: Destino, 1995.
- *DODWELL, C. R. *Artes pictóricas en occidente: 800-1200*. Madrid: Cátedra, 1995.
- *HUBERT, Jean. *El Imperio Carolingio*. Madrid: Aguilar, 1968 [Universo de las Formas]
- HUBERT, Jean. *La Europa de las invasiones*. Madrid: Aguilar, 1968.
- *LASKO, Peter. *Arte sacro, 800-1200*. Madrid: Cátedra, 1999.

Tema 9

- *BECKWITH, John. *El arte de la alta edad media: carolingio, otónico, románico*. Barcelona: Destino, 1995.
- *DEMUS, Otto. *Romanische Wandmalerei*. München: Hirmer, 1992. [existeix versió en francès]
- *DODWELL, C. R. *Artes pictóricas en occidente: 800-1200*. Madrid: Cátedra, 1995.
- *GRABAR, André. *La peinture romane: du onzième au treizième siècle*. Ginebra, Albert Skira, 1958.
- *GRODECKI, Louis. *El siglo del año mil*. Madrid: Aguilar, 1973.
- *LASKO, Peter. *Arte sacro, 800-1200*. Madrid: Cátedra, 1999.
- *SCHAPIRO, Meyer. *Estudios sobre el románico*. Madrid: Alianza Forma, 1985.
- *PÄCHT, Otto. *La miniatura medieval*. Madrid: Alianza Forma, 1993.
- *SUREDA PONS, Joan. *La pintura romànica a Catalunya*. Madrid: Alianza Forma, 1995.
- *SUREDA PONS, Joan. *La pintura románica en España*. Madrid: Alianza Forma, 1995.
- *YARZA, Joaquín. *Arte y arquitectura en España: 500-1250*. Madrid: Cátedra, 2004.
- YARZA, Joaquín. *La Edad Media*. Madrid: Alhambra, 1980.

Tema 10

*AZCÁRATE, José María. *Arte gótico en España*. Madrid: Cátedra, 2007.

FRANKL, Paul. *Arquitectura gótica*. Madrid: Cátedra, 2002.

*MARTINDALE, Andrew. *El arte gótico*. Barcelona: Destino, 1994.

*SIMSON, Otto von. *La catedral gótica*. Madrid: Alianza Forma, 1995.

*WILLIAMSON, Paul. *Escultura gótica: 1140-1300*. Madrid: Cátedra, 1997.

YARZA, Joaquín. *La Edad Media*. Madrid: Alhambra, 1980.

• Recursos didàctics

A l'aula global trobaran, si s'escau, recursos didàctics sobre l'assignatura: enllaços a webs, resums, imatges, etc. La presentació de les classes anirà sempre acompanyada de PowerPoint.

6- Metodologia

En les **sessions plenàries** s'exposaran les característiques principals dels corrents artístics del món occidental des de l'època antiga fins a l'època baixmedieval.

En els **seminaris** es completarà la informació donada a les sessions plenàries, mitjançant l'observació de característiques particulars de cada moviment i el comentari d'obres d'art. Se cercarà la participació dels alumnes, els quals hauran de ser capaços de determinar les semblances i diferències entre els períodes i la pervivència dels models artístics al llarg de les diferents èpoques estudiades.

7- Programació d'activitats

A grans trets se seguirà aquest programa, però hi pot haver variacions de dates sempre i quan es consensuin amb els alumnes.

ART ANTIC I MEDIEVAL (20012)			
	Dilluns	Dimecres	Divendres
09/04 - 13/04/		PLENÀRIA	PLENÀRIA
16/04 - 20/04	PLENÀRIA	PLENÀRIA	PLENÀRIA
23/04 - 27/04		PLENÀRIA	PLENÀRIA
30/04 - 04/05	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
07/05 - 11/05	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
14/05 - 18/05	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
21/05 - 25/05	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
28/05 - 01/06		101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
04/06 - 08/06	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
11/06 - 15/06	PLENÀRIA	101/102 (NOMÉS 1 HORA)	103/104 (NOMÉS 1 HORA)
18/06 - 22/06	PLENÀRIA		